

Marek Rybakowski

"Kształcenie, doksztalcanie i doskonalenie egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami", Roman Uździcki, Warszawa-Radom 2007 : [recenzja]

Problemy Profesjologii nr 1, 173-176

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marek Rybakowski

Recenzja książki: Roman Uździcki, Kształcenie, doksztalcenie i doskonalenie egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, Wyd. ITE-PIB w Radomiu, Warszawa – Radom 2007, 159 ss.

Książka autorstwa Romana Uździckiego, wydana w Instytucie Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, wpisuje się do radomskiej serii wydawniczej: Biblioteka Pedagogiki Pracy jako tom 154.

Jestem przekonany, że na temat kształcenia, doksztalcenia i doskonalenia egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami wiemy niewiele. Z egzaminatorem pracującym w Wojewódzkim Ośrodku Ruchu Drogowego spotkały się „oko w oko” tylko te osoby, które zdawały egzamin „na prawo jazdy”¹. Przypomnę tylko, że kształcenie kierowców według modelu obowiązującego w Polsce, nazywane szkoleniem, odbywa się głównie w Ośrodkach Szkolenia Kierowców, które funkcjonują jako ośrodki edukacji pozaoświatowej oraz w ramach przygotowania zawodowego kandydatów na kierowców w Szkołach Zawodowych o profilu samochodowym. Doksztalcenie i doskonalenie kierowców – w myśl Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 kwietnia 2004 r., w sprawie kursów doksztalających kierowców wykonujących transport drogowy; Dz.U.Nr 122, poz. 1269, odbywa się w Wojewódzkich Ośrodkach Ruchu Drogowego, dla uzyskania odpowiedniego „Świadectwa kwalifikacji zawodowej”, lub dalej w szkołach nauki jazdy, dla podniesienia kategorii uprawniającej do kierowania określonym pojazdem drogowym. Natomiast same egzaminy sprawdzające kwalifikacje osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami odbywają się wyłącznie w Wojewódzkich Ośrodkach Ruchu Drogowego. W Wojewódzkich Ośrodkach Ruchu Drogowego kierowcy mogą także doksztalać się w zakresie wykonywania transportu drogowego pojazdami samochodowymi lub zespołami pojazdów. Przedstawione powyżej spojrzenie na kształcenie, doksztalcenie i doskonalenie kierowców, to tylko niewielki zarys problematyki z obszaru pedagogiki pracy, jakim zajmują się w swojej pracy zawodowej egzaminatorzy z Wojewódzkich Ośrodków Ruchu Drogowego. Dobrze, a nawet doskonale – mistrzowskie wykonywanie zawodu egzaminatora WORD i sprostanie opisanym powyżej zadaniom, wymaga od pracującej na tym stanowisku osoby właściwego przygotowania zawodowego – wykształcenia oraz własnego doksztalcenia i doskonalenia w zawodzie.

Autor w publikowanej monografii skupia się na dwóch ważnych celach: Pierwszym, o charakterze poznawczym; rozpoznania i opisania problemów kształcenia, doksztalcenia i doskonalenia egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami jako specyficznej grupy specjalistów szkolnictwa oraz czynników, które je warunkują. Drugim, o charakterze praktycznym, polegającym na dostarczeniu wniosków oraz postulatów i konkretnych propozycji, które mogłyby stanowić podstawę do wprowadzenia zmian (w tym

¹ Nazewnictwo popularnie używane w środowiskach kierowców.

formalnoprawnych) na rzecz optymalizacji i doskonalenia działalności egzaminatorów. Efektem osiągniętych celów badawczych jest autorska propozycja kierunków modyfikacji systemu kształcenia kandydatów na egzaminatorów oraz dokształcania i doskonalenia egzaminatorów ujętych w spójnej koncepcji.

Książka autorstwa Romana Uździckiego składa się z przedmowy, wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, dopełnienia w formie dokumentów i źródeł, spisu tabel, rysunków i wykresów. Całość zawarto na 159 stronach a twarda i kolorowa okładka w zrównoważonej tonacji przyciąga wzrok.

W recenzowanej książce autor przedstawia przemiany, jakie zaszły w kształceniu oraz w koncepcjach kształcenia egzaminatorów i kształtowaniu się zawodu egzaminatora. Przedstawia przemiany w koncepcjach kształcenia oraz aktualne koncepcje kształcenia, dokształcania i doskonalenia egzaminatorów oraz wskazanie (w oparciu o badania empiryczne) niedomagań obecnego systemu kształcenia kandydatów na egzaminatorów. Za bardzo cenne koncepcyjnie uznać należy zaproponowanie przez autora kierunku zmian mające na celu usprawnienie procesu kształcenia, dokształcania i doskonalenia egzaminatorów tak, by zapewnić jak najlepsze jego efekty. W podjętych przez R. Uździckiego poszukiwaniach empirycznych i teoretycznych, nie udało się niestety jednoznacznie określić potrzeb kształcenia egzaminatorów w kierunku nauczania osób dorosłych. Pozostaje to jednak w ścisłym związku z niejednoznacznymi zapisami ustawowymi o kwalifikacjach kadry nauczającej na kursach realizowanych w Wojewódzkich Ośrodkach Ruchu Drogowego.

Rozdział pierwszy książki wprowadza czytelnika w zagadnienia terminologiczne stanowiące, jak to nazywa autor – „*rusztowanie*”, na którym wspiera się książka; wyjaśnia je i umiejscawia w dziedzinie szeroko pojętej pedagogiki pracy, wskazuje na zachodzące pomiędzy pojęciami związku i zależności. Problematyka ta rozszerzona została także o podstawy dotyczące kwalifikacji i kompetencji oraz o standardy kwalifikacji zawodowych i standardy edukacyjne oraz rozwój zawodowy prowadzący do osiągnięcia mistrzostwa w zawodzie. Te zgoła ogólne rozważania są jednak podstawą do dalszej analizy i bardziej szczegółowych rozważań ukazujących genezę i rozwój omawianego zawodu egzaminatora.

Rozdział drugi książki autor poświęcił problematyce kształtowania się zawodu egzaminatora osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami. Czytelnik może zapoznać się z pierwszymi przepisami porządkowymi na drodze i zachodzącymi zmianami polskiego prawa w odniesieniu do kwalifikacji i kompetencji egzaminatora kierowców.

Trzeci rozdział, to opis głównych kierunków przemian w procesie kształcenia, dokształcania i doskonalenia egzaminatorów. Autor przedstawił oraz szeroko omówił strukturę współczesnego systemu kształcenia, dokształcania i doskonalenia egzaminatorów w Polsce oraz w wybranych krajach europejskich.

Czwarty rozdział przedstawia opinie badanych egzaminatorów z terenu całej Polski na system kształcenia, dokształcania i doskonalenia egzaminatorów. Zawiera prezentację wyników badań i ich analizę. We wprowadzeniu do tej części książki ukazano przyjęte w badaniach procedury oraz poszczególne kroki od postawienia problemu badawczego po dobór właściwych metod, technik i narzędzi badawczych. Przedstawiono charakterystykę badanej

populacji, tj. czynnych zawodowo egzaminatorów oraz ich przełożonych (pracodawców), czyli dyrektorów Wojewódzkich Ośrodków Ruchu Drogowego. Tym samym rozdział prezentuje rzadkie w badaniach podejście o charakterze całościowym, angażujące w badania wszystkie jednostki egzaminacyjne w kraju. Poglądy badanych osób odnoszą się do: funkcjonowania systemu kształcenia, poziomu przygotowania egzaminatorów do realizacji zadań wynikających z pełnienia funkcji kontrolno-sprawdzającej, doksztalcenia i doskonalenia egzaminatorów, zapotrzebowania na ustawiczne uczenie się egzaminatora jako specjalisty szkolnictwa realizującego inne niż egzaminowanie cele dydaktyczne oraz oceny prawidłowego rozwoju egzaminatora i możliwych zakłóceń tego procesu.

W rozdziale piątym autor książki przedstawia główne kierunki modyfikacji w zakresie kształcenia, doksztalcenia i doskonalenia egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, a także sprawdzania wiadomości i umiejętności kierowców i kandydatów na kierowców, jak i realizowania szeregu zadań dydaktycznych w zakresie nauczania osób dorosłych. Niedomagania obecnego systemu kształcenia egzaminatorów, na jakie wskazują badani, posłużyły autorowi do wypracowania spójnej koncepcji zakładającej wprowadzenie zupełnie nowych rozwiązań zabezpieczających jakość i efektywność wykonywanego zawodu. Po rozległej analizie wyników badań autor wyprowadza wniosek, że najpilniejsze rozwiązania optymalizacyjne powinny być ukierunkowane na pobudzenie aktywności edukacyjnej egzaminatorów, które pozostają w ścisłym związku z zakresem realizowanych zadań zawodowych. Zaproponowano wprowadzenie elementów doskonalących system kształcenia zawodowego egzaminatorów wymuszających permanentną edukację wśród osób należących do tej grupy zawodowej. Równolegle do rozwiązań zaproponowanych do wprowadzenia w systemie edukacji egzaminatorów na poziomie podstawowym, autor książki zwraca uwagę na rozwiązania usprawniające działania osób już pracujących. Ponadto jako novum proponuje wprowadzenie obowiązku realizacji cyklicznych kursów doskonalenia techniki jazdy. W zakresie doskonalenia zawodowego R. Uździcki proponuje wprowadzenie szczeblowego systemu doskonalenia egzaminatorów poprzez okresowy e-learning. Uznaje zarazem za celowe ukończenie przez egzaminatorów właściwych kursów pedagogicznych, a ponadto uczestnictwo w obowiązkowych, cyklicznie odnawialnych kursach ratowników drogowych. Jako istotny element wymuszający permanentną edukację proponuje system szczeblowego rozwoju egzaminatora od początku jego drogi zawodowej aż do mistrzostwa w zawodzie.

Słusznie, że sam autor książki właściwie zauważa, że: „*przedstawione wnioski i postulaty z badań nie wyczerpują wszystkich problemów, których ogrom uświadomiono sobie w trakcie wnikania w poszczególne problemy badawcze*”. Stanowią one jednak „mocne” założenie wyjściowe do formułowania postulatów dalszych badań służących optymalizacji funkcjonowania grupy zawodowej egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, kształcenia, doksztalcenia i doskonalenia zawodowego egzaminatorów oraz wyznaczenia kierunków modyfikacji, które pozwolą wyjaśnić nie tylko zakres i treść zainicjowanych już zmian, lecz również wskazać na ich genezę, dylematy związane z wprowadzeniem oraz dalszy możliwy rozwój, który może przyczynić się do podniesienia jakości wyko-

nywanego zawodu i efektywniejszej pracy, dającej zadowolenie nie tylko samym egzaminatorom, lecz głównie licznemu kręgowi odbiorców ich usług.

Książka dr-a inż. Romana Uździckiego znakomicie wypełnia lukę w dotychczasowych badaniach nad zawodem egzaminatora osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami. Może ona okazać się przydatna dla różnych odbiorców – zarówno teoretyków, jak i praktyków pedagogiki pracy, a w szczególności zainteresowanych kształceniem w zawodzie egzaminatora osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami. Dodam jeszcze, czytając książkę oczami rzeczoznawcy techniki motoryzacyjnej, ruchu drogowego i rekonstrukcji wypadków drogowych, oraz jako praktykujący wcześniej instruktor nauki jazdy, że recenzowana książka wpisuje się bardzo mocno w nurt problematyki bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz kształtowania kultury bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. „Dobra praktyka” w odniesieniu do egzaminatorów – dotycząca rozwiązań edukacyjnych to zarazem działania uprzedzające z zakresu bezpieczeństwa na drogach.